

Ilijin egyik népszerű írásának ez a címe: „A könyv világhódító útja”. Ez a könyv azt a hősköteménybe illő történetet adja elő, miként vált a kultúra terjesztésének egyik legfontosabb eszközévé a könyvnyomtatás technikai vívmánya. — A Szovjet Hadsereg felszabadító harca következtében 1945-ben végre nálunk is lehetőség nyílt arra, hogy a demokratikus könyv meghódítsa népünk széles rétegeit, s ma, 1949-ben már mutatkoznak a jelei annak, hogy a dolgozók ezen a területen is bebizonyították: „élni tudunk a szabadsággal!” A magyar Ilijin készülődhet a könyv magyarországi „hódító útjának” megírására...

Úrak Magyarországon a könyvkiadás és könyvterjesztés is a

kapitalista üzlet

egyik válfaja és az úri elnyomás egyik eszköze volt. Mintegy 100 tőkes személy vagy részvénytársaság foglalkozott könyvkiadással. Ezek a kiadók egyrészt kiszolgálták egy szűk polgári réteg szeszélyeit, másrészt tudatos ártó szándékkal tukmálták a dolgozókra a népbütítő, selejtes ponyvairodalmat. Hogy ez mennyire így volt, azt világosan mutatja a könyvek átlagos példányszáma, mely szépirodalom esetén csak akkor haladta túl a 2—3000-et, ha valamely, az uralkodó osztály érdekeinek megfelelő bestsellerről volt szó. A ponyvakiadványokat viszont 50—60.000-es vagy még magasabb példányszámban terjesztették. A nyereszkeskedő szellemnek megfelelően és az alacsony példányszám következtében a könyvek ára a dolgozók számára megfizethetetlenül magas volt: 30—60 filléres órabérből nem tudta a munkás megfizetni egy 20 íves könyv átlag 8 pengős árát. Ennek megfelelően az ország lakosságának könyvvel való ellátottsága szégyenletesen alacsony volt: 1938-ban egy főre mindössze kereken egy könyv jutott — nem is beszélve most a minőség és az eszmei tartalom kérdéséről.

A felszabadulás után a helyzet jó darabig nem nagyon változott. Gyökeresen új kezdeményezést jelentett ugyan Pártunk könyvkiadójának, a Szikrának a működése, új feladatokat valósított meg a Magyar-Szovjet Társaság kiadója is a szovjet irodalom népszerűsítésével és általában nagyobb számban jelentek meg haladó szellemű könyvek, a könyvkiadás és méginkább a könyvterjesztés egészének arculata azonban alig változott. Pártunk és a magyar dolgozó nép döntő győzelmeinek, az 1948-as fordulat évének kellett eljőnnie ahhoz, hogy előbb a könyv-

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Lukácsy Sándor*

Cím: **A HÓDÍTÓ KÖNYV**

Forrás: *Szabad Újép*

Budapest 1950 T. i

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

kiadásban, majd a könyvterjesztésben is megteremtődjenek

a fordulat feltételei.

1948-ban a legnagyobb könyvkiadó vállalatok államosítása dolgozó népünk kezébe adta a kultúra terjesztésének ezeket a nagyon fontos eszközöket. Az azóta szervezett könyvkiadó nemzeti vállalatok — a Szikra példájából is tanulva — már valóban a néphez szóló irodalmat juttatják el a dolgozókhöz, és megszívlelve Rákosi elvtársnak az 1948-as könyvnapon elhangzott felszólítását a könyvek olcsóbbítására, igyekeznek minél lejjebb nyomni a könyvek árát. Bár ez még nem sikerült kielégítő mértékben, a könyvek terjedése mégis állandóan emelkedőben van. Egy könyv kiadásának átlagos példányszáma ma már 7000 körül mozog, a Szikra marxista-leninista kiadványainál és a kitűnő regényeknél pedig ennél is sokkal magasabb (60.000, ill. 25.000). Az emelkedés méreteire jellemző, hogy tavaly a *Klim Számgin* 25.000-es kiadása volt a legmagasabb szépirodalmi példányszám, az idén a *Csendes Don* már 50.000 példányban jelent meg a Szikránál. A *Volokolamszki országút* egyre újabb kiadásai már a 70.000-es példányszámot is túlhaladták, *Illés Béla Kárpáti rapszódija* pedig elérte a 30.000-et.

Még néhány jellemző adat: az 1949. évi könyvnap forgalma csaknem 3 millió forint volt. Szálam elvtárs 70. születésnapján, a magyar könyvterjesztés „sztalini műszakában” pedig — egyetlen nap alatt — jóval több, mint kétfélmillió forint ára könyvet vásároltak a dolgozók!

De ha csupán a könyvvásárlás adatait vesszük figyelembe, akkor még nem kapunk teljes képet arról a fordulatról, mely a könyv, a haladó kultúra iránti érdeklődés területén nálunk bekövetkezett. Demokratikus

könyvtárpolitikánk

ma már egyre jobban lehetővé teszi, hogy a könyvhöz az is hozzájusson, aki nem vásárolja meg. A Horthy-korszakban, jellemző módon, egyetlen népkönyvtár sem létesült, a felszabadulás óta viszont több, mint ezer, az üzemi és egyéb könyvtárakkal együtt, összesen 3019 új könyvtár létesült! Jelenleg vidéken — szovjet példára — a körzeti könyvtárak kiépítése folyik, melyek lehetővé teszik, hogy a legkisebb falvak alapkönyvtárának anyaga is állandóan felfrissüljön, cserélődjék. Budapesten a Fővárosi Könyvtár fiókjainak száma csaknem megduplázódott a Horthy-korszak állapotához viszonyítva, az olvasás növekedésére pedig mi sem jellemzőbb: 1948-ban 1 millió 428.000 kötetet kölcsönöztek ki és az 1949-es év végeredménye ezt messze túlszárnyalja.

Pártunk és a népköztársaság hivatalos szervei az olvasás még szélesebb köre való kiterjesztése és az olvasók helyes irányítása, vezetése céljából ez év őszén elindították az úgynevezett olvasómozgalmat, melyhez fogható Magyarországon még sohasem volt. Ennek során csupán vidéken több, mint félszáz könyvismertető előadás hangzott el, olyan helyeken is, melyeket a felszabadulás előtt „istenhátmögöttinek” tartottak. Ezek az előadások néhány hét alatt, óvatosságszerűen is, legalább 25—30.000 személyt mozgattak meg közvetlenül, közvetve pedig még sokkal több dolgozó számára tették nyilvánvalóvá, hogy a nép állama nem csendőrt és végrehajtót, hanem a kultúra terjesztőit küldi el a parasztsághoz. Hasonló jellegű olvasómozgalmak bontakoznak ki, még nagyobb méretekben, a fővárosi üzemekben is.

Osztályozás

Tárgy

655.4

Hely

Idő

„1950”

Személy

Helyszám

Mindezek a látszólag száraz szám-
adatok rendkívül lelkesítő tényeket
tükröznek. És még inkább lehet lelke-
sedni akkor, ha arra gondolunk, hogy

a magyar könyv olvasás tömegbázisa

nemcsak kiszélesedett, hanem döntő
mértékben meg is változott. Ma már
nem ugyanazok veszik és olvassák a
könyveket, mint akik tíz, vagy akár
három-négy évvel ezelőtt. A könyvek
vásárlója és olvasója ma már nem az
unatkozó polgár, hanem a nép: mun-
kások, dolgozó értelmiségiek s egyre
inkább a dolgozó parasztság is. A fenti
számadatok nemcsak a kibontakozó
kulturális forradalom biztató jelei, ha-
nem felérnek egy népszavazással: azt
fejezi ki, hogy népünknek igénye van
a marxizmus-leninizmus fegyvereire, a
szocialista szovjet kultúra kincsére,
haladó nemzeti kultúránk tárházára és
tudomány széleskörű ismereteire.
Ezt biztosítja az ötéves terv, amelynek
során 3,3-ra emelkedik az egy főre
jutó könyvek száma. Minden egyes fo-
rint, amit a dolgozók könyvre adnak
ki, minden egyes könyv, melyet a
könyvtárból kölcsönöznek, egy-egy
nyert csata a tudatlanság, a sötétség,
a klerikális reakció és egész ideológiai
elmaradottságunk ellen vívott harcunk-
ban.

Lukácsy Sándor